

Joutsenen ja auringon tarina

Minna Kovero

Suunnittelin villakirjonnan tee se itse -paketteihin Kaamosaurinko-kuvion. Suunnittelu alkoi joutsenaiheesta, mutta prosessin edetessä siirryin kehittämään kirjontakuvioita aurinkoiheesta. Molemmissa kuvioissa ammensin inspiraatiota karjalaisesta ja suomalaisesta kirjontaperinteestä ja laajemmin pohjoisen visuaalisesta kulttuurista. Tutustuin kuvioihin sekä itäisten että läntisten juurieni perinteistä käsin ja loin niiden vaikuttaessa minuun tähän hetkeen sopivat kuviot, joiden toivon kantavan kulttuurireja yhdistäviä ja uudistavia merkityksiä.

Laulujoutsen kansanperinteen maailmassa ja pohjoisessa maisemassa

Laulujoutsenkuvio syntyi, kun mielessäni yhdistyivät kukkilintuaiheet, ihmisen henkeä kuvaavien sielunlontujen kuviot (Kosmenko, 1989; Säppi & Pelgönen, 2018) sekä joutsenaiheet, jotka perustuvat Ravattulan Ristimäen arkeologisen hautalöydön pirtanauhan entisöinteihin (Riikonen, 2025). Näiden lintujen kuviokieli on koristeellista ja heijastelee monikerroksisia merkityksiä (kuvat 1–2). Lintukuviot välittävät kansanperinteiden symboliikkaa, joissa muuttomatkoja tekevät vesilinnut,

kuten joutsen, koettiin jumalten siivekkäinä viestinviejinä. Muinaissuomalaisessa maailmankuvassa laulujoutsen on ollut linnuista pyhin ja yksi itämerensuomalaisten heimojen jumalallisista esi-isistä (Taivaannaula, 2012). Näin suunnittelemastani laulujoutsenkuvioista muodostui merkitykseltään kukkilinnun kaltainen symboli, joka tunnistettavuudestaan huolimatta kantaa ornamentaalisuudessaan yhteyttä mielikuvien ja unien maailmaan.

Laulujoutsen kuuluu olennaisena osana suomalaisen maisemaan. Suunnitteluprosessin aikana huomioni kiinnittyi erityisesti valoon eli siihen, miten ympäröivä maisema ja sen vaihtuvat valaistusolosuhteet muokkaavat joutsenen valkoisen pinnan havaitsemista. Näen eri säätilojen ja vuorokauden aikojen sävyjen heijastuvan joutsenen höyhenpinnasta, jolloin joutsen toimii eräänlaisena valon kantajana maisemassa.

Tämän havainnon pohjalta suunnittelin Laulujoutsen-kirjontapakettien ensimmäistä pilotointia varten (kuva 3). Paketista toteutettiin kolme väri-vaihtoehtoa, joissa villakankaiden ja -lankojen värimaailmat jakautuivat kokonaisuuksiin Kuunvalossa (musta, valkoinen ja resedankeltainen), Sateessa (petroli, sumuinen indigo ja keltaoranssi) sekä Ilta-auringossa (syvä vaaleanpunainen, utuinen kokenilli ja krapinpunainen). Näillä värivalinnoilla pyrin välittämään kokemuksellista tietoa pohjoisen luonnon valon vaihteluista ja tarjoamaan käyttäjälle mahdollisuuden tulkita ja kokea maiseman valoa

◀◀ **KUVA 1.** Joutsenen suunnittelun taustamateriaalia kansanperinteen ja arkeologian alan artikkeleista sekä käspaikkoihin eli rituaaliliinoin erikoistuneesta kirjasta. Valokuva: Minna Kovero, 2026.

◀ **KUVA 2.** Joutsenkuvion kirjontapistojen reitin miettimisluonnos ja karjalaisten käspaikkojen kukkilintuja eli pyhiä lintuja kirjasta Ruusuja ja Unikoita. Valokuva: Minna Kovero, 2026.

KUVA 3. Joutsenkuvio kirjotuna, testipaketin kansi ja kuva Haaparannan Svefillä toteutetusta pilotoinnista. Valokuvat: Minna Kovero, 2025.

käsityön keinoin. Värimaailmoihin liitetty kertomus avasi joutsenaiheen taustaa, ja pilotointivaiheessa se innosti osallistujia valitsemaan vaihtoehtonsa tunteen perusteella. Maiseman valoon liittyvä kertomus toimi selkeästi luontokokemusten herättäjänä ja loi yhteyden luonnon hetkelliseen, lähes taianomaiseen valoon.

Joutsenkuvion kirjontajärjestyksen ja -pistot suunnittelin kulkemaan rinnakkain tarinankerroksen kanssa. Kirjonta alkaa joutsenen nokasta, joka muodostaa kuvion visuaalisen painopisteen ja symbolisen lähtökohdan, josta muoto ikään kuin kasvaa. Joutsenen muodostavat pistot ovat yksinkertaisia edestakaisia etupistoja, sillä keskiössä on koristeellisen muodon rytmin seuraaminen. Paikoitellen kirjontaan sisältyy myös muita kirjontatekniikoita, jotka visualisoivat muinaissuomalaisista ajattelua. Siinä joutsenet on nähty maailman eri

tasojen välillä liikkuvina olentoina – ihmisten ja eläinten sieluina, joilla on yhteys sekä veden kautta aliseen että ilman kautta yliseen (Taivaannaula, 2012). Tätä ajatusta ilmensin runsaampien pistojen avulla. Joutsenen alle sijoittuva, pujoteltu etupisto viittaa vesi yhteyteen, kun taas pyrstön ympärille kirjottu, kahdesti pujoteltu etupisto viittaa ilmayhteyteen. Näin tekniikka ja symboliikka kietoutuvat toisiinsa ja osaksi kokonaisuutta.

Valkoinen lanka, jolla joutsen kirjottiin tummaan maisemaan, oli lappilaista, ohutta ja herkkää villalankaa. Se loi utuisen tunnelman ja toi eloa joutseneen, mutta pilotoinneissa havaittiin, että lanka oli liian pehmeää näin ison alueen kirjomiseen. Samoin kävi nokan langan kanssa: olin valinnut Aurinkokehrän kiiltävimmän langan, joka on tehty gotlanninlampaan ohuesta pitkäkuituisesta villasta. Langan kiilto toi nokalle hienon kontrastin

▲ **KUVA 4.** Laaja kirjo fuusiokulttuurisia aurinkosymboleja villakirjontatyöpajassa, jota pidimme yhdessä Tatiana Kravtsovin kanssa ukrainalaisille pakolaisille. Valokuva: Minna Kovero, 2023.

▲ **KUVA 5.** Mustalle villakankaalle kirjottu *Kaamosaurinko*-kirjontakuvio, joka on siihen vaikuttaneen peittokirjontakirjan aukeamalla. Valokuva: Minna Kovero, 2026.

pörröisen joutsenen pinnasta, mutta sekin osoittautui liian hauraaksi tiheälle villakankaalle. Pilotoinnissa ilmeni lisäksi, että kuvion moninainen risteävyys teki kirjonnasta aloittelijoille hankalaa. Näiden haasteiden vuoksi päätin muuttaa Taito Lapille tulevan tuotepaketin mallia, jotta kirjonta olisi erityisesti aloittelijoille sopivaa.

Kaamosaurinko – talvipäivän elonvoiman hehku

Suunnitteluprosessini siirtyi aurinkoiheeseen. Aurinkokuvion kehittämisessä tutkin sekä itäisen kirjontaperinteen aurinkosymboleja (Kelly, 2011) että läntisen peittokirjonnän aurinkoiheita ja niiden tekniikoita (Grönlund & Lehto, 2003). Näiden perinteiden yhdistäminen loi visuaalisen kielen, joka on samanaikaisesti paikallinen, fuusiokulttuurinen ja laajemmin ymmärrettävä (kuvat 4–5). Tätä vahvisti myös luontokokemuksellisuus, jossa auringon yleismaailmallisuuteen liittyvät valon paikallisuus ja vivahteisuus erilaisissa sijainneissa ja ajoissa. Siksi suunnitteluni keskittyi ajatukseen kaamosauringon oranssista hehkusta, jonka olen

kokenut tärkeäksi valokokemukseksi keskellä Rovaniemen talvea.

Kokemukseni napapiirin kaamoksesta vaikutti vahvasti Kaamosauringon suunnitteluun. Koen kaamoksen hiillockseksi: se ei ole pimeyden valtaama aikaa, vaan valon vähyyden ja sen erityisen laadun kokemista. Matalalta paistava aurinko tuo päivään hienovaraisen mutta intensiivisen värikirjon, joka näyttäytyy usein hehkuvina hetkinä.

Tällaisen hehkun koin myös silloin, kun löysin Aurinkokehrältä langan, jonka krappi–reseda–kokenilli-värjäys yhdisti sävymaailmat. Tästä kirjavasta langasta muodostui Kaamosaurinko-kuvion perusta. Kuviolla tavoittelen matalalla paistavan talviauringon hehkua hyödyntämällä liukuväristä kirjontalankaa säteittäisissä muodoissa. Perustana ovat perinteiset peittokirjonnän rakenteet sekä ympyrän täyttäminen eloisilla, rehevillä kuvioilla ja moninaisilla pistoilla (Grönlund & Lehto, 2003) (kuva 6).

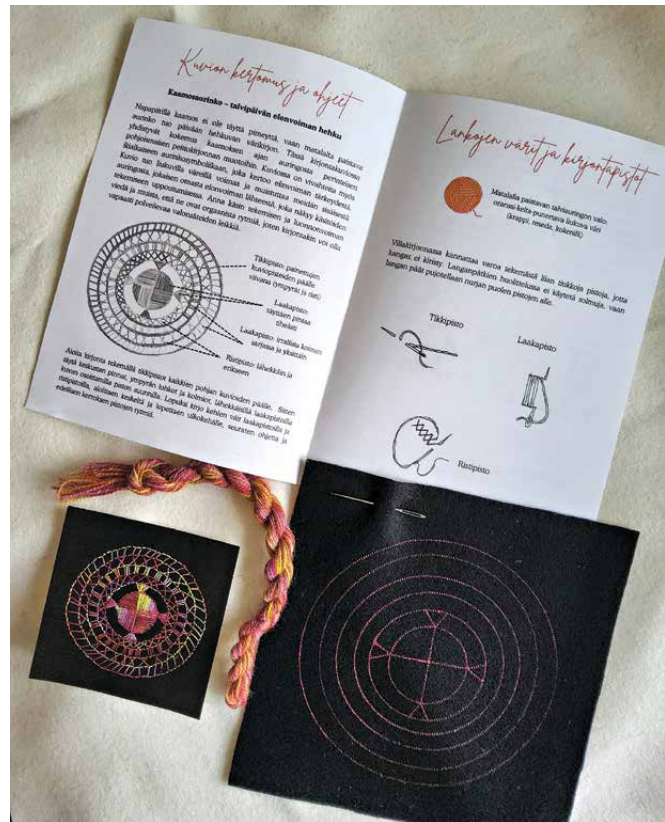
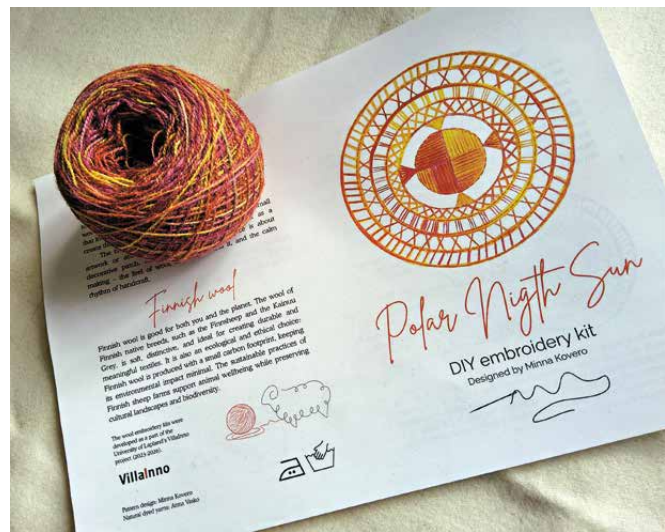
Aurinkokuvio viittaa myös ikiaikaiseen aurinkosymboliikkaan, jossa aurinko nähdään elämän,

jatkuvuuden ja uudistumisen lähteenä. Pohjoisilla alueilla se liitetään erityisesti toivoon, jolloin viitataan auringon palaamiseen pitkän pimeyden jälkeen (Kelly, 2011; Kovero & Kravtsov, 2024). Samalla tuon esille aurinkoa ihmisen sisäisen elinvoiman symbolina ja täten aurinkokirjontaa keino- ja tunnistaa oma suhteensa valoon ja energiaan. Liukuvien värien avulla korostuu auringonvalon virtaavuus, ja ne tuovat kirjontaprosessiin lisää mielekkyyttä ja luonnollista vaihtelua. Ajattelen kirjontaa ennen kaikkea meditatiivisena tekemisnä, jossa asettaudutaan vuorovaikutukseen luonnonmateriaalien, perinnetekniikoiden ja moninaisten voimauttavien kulttuuristen merkitysten kanssa (Kovero & Kravtsov, 2024). Tässä mielessä aurinkokuvio toimii kutsuna uppoutua tekemisen kautta paljon laajempaan maailmaan.

Käsin tekeminen ja luonnon rytmit kulkevat rinnakkain, sillä molemmat ovat orgaanisia ja vapaasti polveilevia. Haluan siksi jättää kirjontaan tilaa variaatiolle ja yksilölliselle tulkinnalle. Kuvio saa elää tekijänsä mukana – valonsäteiden leikkinä, joka muotoutuu jokaisessa toteutuksessa hieman eri tavoin.

Lähteet

- Grönlund, I., & Lehto, M. (2003). *Perinteinen peitto-kirjonta*. 2. uudistettu painos. Otava.
- Kelly, M. B. (2011). *Goddess, women, cloth: A world-wide tradition of making and using ritual textiles*. Studiobooks.
- Kosmenko, A. P. (1989). *Severnnye uzory: Narodnaya vyshivka Karelii* [Pohjolan kuvioita: Karjalainen kansankirjonta]. Karelija-kustantamo.
- Kovero, M., & Kravtsov, T. (2024). Stitching through boundary lines: Collaborative art for connectedness. Teoksessa T. Jokela, M. Huhmarniemi, & K. Burnett (toim.), *Relate North: New genre Arctic art education beyond borders* (s. 114–135). InSEA Publications.
- Säppi, L., & Pelgönen, I. (2018). *Ruusuja ja unikoita: kirjottuja aarteita Valamon luostarista*. Valamon luostari.
- Taivaannaula, 2012. Jumalten ja vainajien linnut. <https://www.taivaannaula.org/2012/11/16/jumalten-ja-vainajien-linnut/>
- Riikonen, J. (2025). Arkeologista lintubongausta: Kyhmyjoutsenia Ravattulan Ristimäen lautanoissa. *Arkeologia NYT!*, 30–35. Turun maakuntamuseon ystävät.

▲ **KUVA 6.** Kaamosaurinko tee se itse -kirjontapakettin materiaalia. Englanninkielisen esitteen päällä näkyy Aurinkokehrän moniväristä lankaa ja saman langan toistuminen *Polar Night Sun* -paketin kansilehdellä (yllä). Paketin sisälehden ohjeet ja kaikki materiaali, joka kuuluu pakettiin: kuviollinen villakangaspala, neula, suomalaista villalankaa ja pieni valokuva valmiista kirjonnasta (alla). Valokuvat: Minna Kovero, 2026.